

Місячний Економічний Моніторинг України

- Парламент затвердив Юрія Єханурова на посаді Прем'єр-міністра.
- Зростання реального ВВП скоротилося до 2,8% дпр протягом перших восьми місяців 2005 року.
- Отримання запланованих на 2006 рік надходжень від приватизації на рівні 8,1 млрд. грн. здаються сумнівними.
- Парламент прийняв Закон "Про автомобільні дороги", який визначає правила щодо створення платних доріг в Україні.
- В рамках вступу до СОТ Україна завершила двосторонні переговори щодо доступу на ринки товарів та послуг із Ісландією та Перу.
- Дефіцит Державного бюджету на 2006 рік заплановано на рівні 1,9% ВВП.
- В серпні з метою підтримати ліквідність банків, НБУ рефінансував комерційні банки на 4,3 млрд. грн.

**№10 (60)
жовтень
2005**

Населення: 47,3 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 28,7%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 10,8%
Інвестиції/ВВП: 20,1%
Експорт: Росія 18%, ЄС 29%
Імпорт: Росія 40%, ЄС 32%

Політика: Парламент затвердив Юрія Єханурова на посаді Прем'єр-міністра

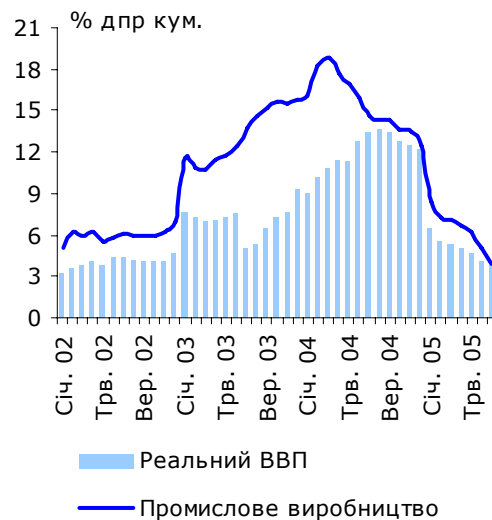
Вересень був позначений першою політичною кризою з часів Помаранчевої революції. Неявний конфлікт владної команди став публічним. Декілька високопосадовців, а саме Державний секретар Олександр Зінченко та Віце-прем'єр-міністр з гуманітарних питань Микола Томенко, написали заяви про відставку, пояснивши це пануванням корупції в оточенні Президента Ющенка. Щоб подолати кризу, Президент Ющенко відправив у відставку Кабінет Юлії Тимошенко, а також усунув з посад багато інших високопосадовців.

З другої спроби, після того, як Президент Віктор Ющенко підписав меморандум із опозицією (Регіонами України), парламент затвердив Юрія Єханурова на посаді Прем'єр-міністра. Близько двох третин міністрів попереднього уряду залишилися на своїх місцях. Народного депутата Станіслава Шашевського було призначено Першим Віце-прем'єр-міністром. Посаду Віце-прем'єр-міністра з питань європейської інтеграції було ліквідовано. Україна також отримала нового Міністра економіки в особі Арсенія Яценюка, який був виконуючим обов'язки Голови НБУ під час Помаранчевої революції та добре проявив себе при вирішенні проблем банківської ліквідності. Крім того, було створено Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства. Колишнього Першого Віце-прем'єр-міністра Анатолія Кінаха було призначено Секретарем Ради національної безпеки та оборони. Раніше цю посаду обіймав Петро Порошенко.

Реальний сектор: Зростання реального ВВП уповільнилося до 2,8% дпр

Відповідно до даних Держкомстату протягом перших восьми місяців цього року реальний ВВП зріс лише на 2,8% дпр, що є продовженням тенденції уповільнення економічного зростання, яка почалася в кінці 2004 року. Поряд з подальшим зменшенням темпів зростання доданої вартості в обробній промисловості та секторі послуг, в серпні таке уповільнення мало місце і в сільському господарстві. Врожай зерна 2005 року залишився приблизно на рівні минулого року, що лише незначним чином вплинуло на зростання доданої вартості в сільському господарстві. Від'ємні показники зростання в будівництві та оптовій торгівлі також позначилися на зменшенні темпів зростання реального ВВП. Наш прогноз було переглянуто в бік

Промислове виробництво та зростання реального ВВП

Джерело: Держ комстат

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
 вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
 Тел. (+38044) 278-6342
 Факс (+38044) 278-6336
 E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

зниження, щоб врахувати сьогоднішні тенденції. Переглянутий прогноз зростання реального ВВП у 2005 році становить 3,5%.

З січня по серпень зростання промислового виробництва зменшилось до 3,5% дпр порівняно із 15,0% за аналогічний період минулого року. Уповільнення відбулось як у видобувній, так і в обробній промисловості, і було лише частково компенсовано за рахунок зростання виробництва електроенергії, води та газу. Значна частка уповільнення промислового виробництва пояснюється скороченням виробництва металу (мінус 3,2% дпр) та повільним розвитком машинобудування (6,6% дпр). На ці два сектори припадає приблизно 40% сукупного промислового виробництва.

Галузеві тенденції: Надходження від приватизації у 2006 році заплановані на рівні 8,1 млрд. грн.

Приватизація. Проект Державного бюджету на 2006 рік передбачає надходження від приватизації на рівні 8,1 млрд. грн. Отримання цієї суми виглядає сумнівним, в першу чергу через політичну невизначеність, пов'язану з парламентськими виборами 2006 року. Крім того, Парламент прийняв зміни до законів про приватизацію, які суттєво обмежують процедуру приватизації стратегічних та державних підприємств.

У січні-вересні 2005 року надходження від приватизації склали 10% плану на рік, тобто 0,7 млрд. грн. Однак залишається ймовірним, що до кінця року план буде виконано, оскільки оголошений тендер з продажу металургійного підприємства "Криворіжсталь", як очікується, принесе близько 10 млрд. грн.

Інфраструктура. Парламент прийняв Закон "Про автомобільні дороги", яким передбачається можливість надання доріг загального користування у концесію. Більш того, Уряд отримав повноваження приймати рішення щодо створення платних доріг за умови, що дорогу суттєво покращено та побудовано альтернативну дорогу. Платні дороги залишатимуться у державній власності та не підлягатимуть приватизації. Відповідно до закону, плата за користування цими дорогами надходитиме у Державний бюджет та використовуватиметься для обслуговування кредитів, залучених для реконструкції доріг, а також для подальшого обслуговування доріг.

Зовнішній сектор: Україна зробила ще декілька кроків у напрямку вступу до СОТ

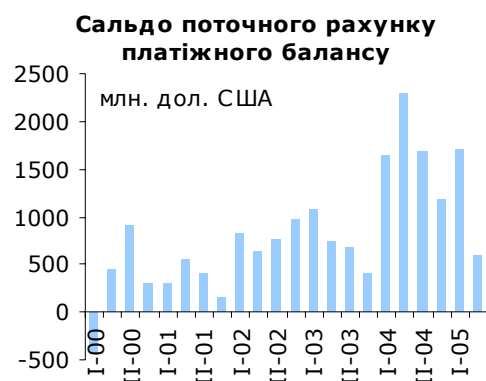
У вересні Україна завершила двосторонні переговори щодо доступу до ринків товарів та послуг із Ісландією та Перу. Загальна кількість країн, переговори з якими вже завершено, досягла 38. Також Верховна Рада затвердила зміни до законодавства, гармонізувавши санітарний, фітосанітарний та ветеринарний контроль з вимогами СОТ. Однак для того, щоб закінчити переговори до Міністерської конференції у Гонконгу у грудні 2005 року, Україна все ще має завершити переговори з десятьма країнами, у тому числі зі США, Австралією, Єгиптом, Вірменією та Киргизстаном, а також закінчити гармонізацію законодавства, що серед іншого включає зниження експортних тарифів та лібералізацію ринку цукру.

За даними НБУ сальдо поточного рахунку платіжного балансу у першій половині 2005 року становило 2,3 млрд. доларів США порівняно з 3,9 млрд. доларів США у відповідному періоді 2004 року. Цей показник пояснюється погіршенням балансу торгівлі товарами, який у другому кварталі впав до мінус 0,3 млрд. доларів США. Ці зміни пояснюються несприятливою світовою кон'юнктурою на ринку металу, ревальвацією гривні та лібералізацією імпортного режиму.

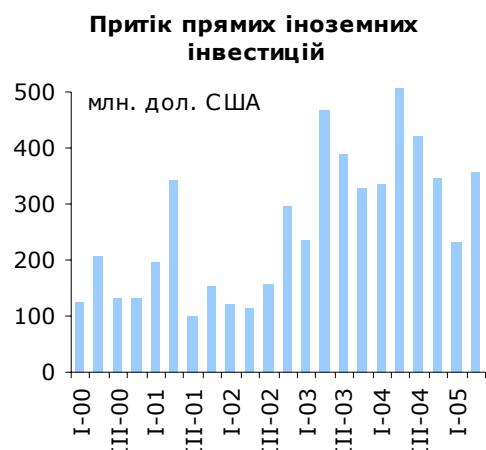
У січні-червні Україна отримала 0,6 млрд. доларів США прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що на 40% менше, ніж за аналогічний період 2004 року. Невизначеність, що гальмує інвестиційну

Джерело: Державне казначейство

Джерело: НБУ

Джерело: НБУ

активність в країні (реприватизація, політичні ризики, зміна податкового та торгового законодавства) впливають також на іноземні інвестиції. Притік ПІІ, ймовірно, залишиться низьким до кінця року, якщо тільки іноземці не куплять підприємства у рамках цього річної приватизації.

Фіскальна політика: Дефіцит Державного бюджету на 2006 рік запланований на рівні 1,9% від ВВП

Уряд подав у Парламент проект Державного бюджету на 2006 рік, за яким доходи державного бюджету становлять 118 млрд. грн. (23,2% від ВВП), тоді як видатки передбачені на рівні 127 млрд. грн. (24,9% від ВВП). Відповідно, дефіцит Державного бюджету складає 1,9% від ВВП. Запропоновані параметри базуються на оптимістичному макроекономічному сценарії (7% зростання реального ВВП та 8,7% інфляції), що підвищує ризики виконання бюджету. Економічна структура Державного бюджету наступного року залишається такою ж, як й у 2005 році, і передбачає, що близько 80% загальної суми видатків буде спрямовано на споживання. Однією з позитивних рис бюджету є збереження широкої податкової бази. Як очікується, обговорення Державного бюджету на 2006 рік у Парламенті буде дуже складним.

Подальше накопичення заборгованості з відшкодування ПДВ (2,6 млрд. грн. на 1 вересня) та авансові платежі податку на прибуток підприємств пояснюють продовження тенденції перевиконання доходів Державного бюджету, які за перші вісім місяців цього року були на 7% вище, від плану. В цей же час частка прибутків державних підприємств, яку було перераховано до бюджету, склала 46% від плану. Незважаючи на високі доходи, видатки Державного бюджету було виконано на 94%. Видатки на соціальне забезпечення та трансферти місцевим бюджетам було виконано найкраще (98% та 104% відповідно). Недовиконання видатків переважно пояснювалося нижчими, ніж заплановано, платежами з обслуговування державного боргу (83%) та невиконанням плану фінансування інвестиційних проектів. Як результат, дефіцит Державного бюджету досяг 5,2 млрд. грн. або 2% ВВП.

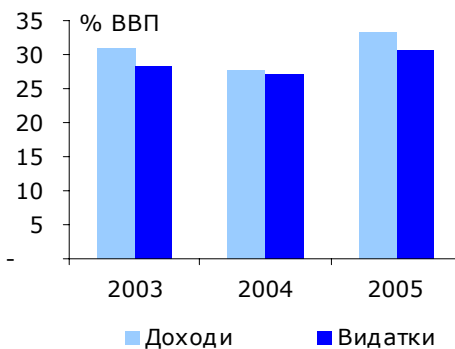
Соціальна політика: У 2006 році буде підвищено соціальні гарантії

Проект Державного бюджету на 2006 рік передбачає подальше підвищення соціальних гарантій. Прожитковий мінімум планується підвищувати поступово протягом року. Це спричинить відповідне зростання мінімальної пенсії, яку встановлено на рівні прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, що втратили працездатність. Крім того, також збільшиться розмір інших видів соціальної допомоги, як-то виплати допомоги малозабезпеченим сім'ям. Мінімальну заробітну плату заплановано поступово підвищити до 400 грн. до кінця 2006 року, що і надалі є нижчим показником за рівень прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб. Підвищення соціальних гарантій у наступному році є переважно інерційним та відповідає положенням чинного законодавства, що було прийнято радше з політичних, ніж економічних міркувань.

Монетарна політика: НБУ повернувся до інструментів рефінансування

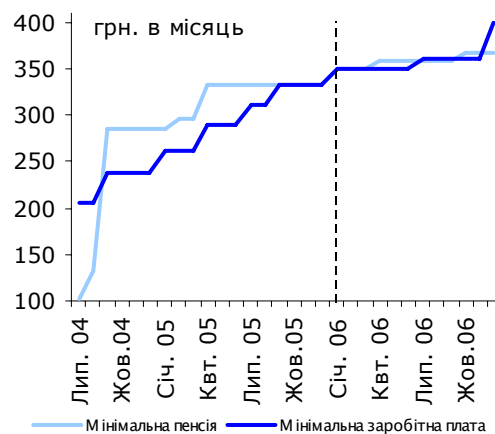
У серпні комерційні банки зіткнулися з дефіцитом ліквідності, що призвело до зростання рівня процентних ставок на кредити "овернайт" на міжбанківському ринку, у той час як значний обсяг коштів (10 млрд. грн.) було нагромаджено на Єдиному Казначейському рахунку. Після тривалої політики стерилізації грошової маси НБУ повернувся до інструментів рефінансування і в серпні надав банкам 4,3 млрд. грн. для підтримки їх ліквідності. У той же час, для того, щоб зменшити інфляційний

Виконання зведеного бюджету за 8 місяців

Джерело: Звіти Казначейства

Розмір мінімальної пенсії та мінімальної зарплати

Джерело: Законодавчі акти України

тиск, НБУ обмежив доступ банків до джерел рефінансування. Серпневі темпи зростання монетарної бази та грошової маси становили, відповідно, 29,6% дпр та 35,7% дпр.

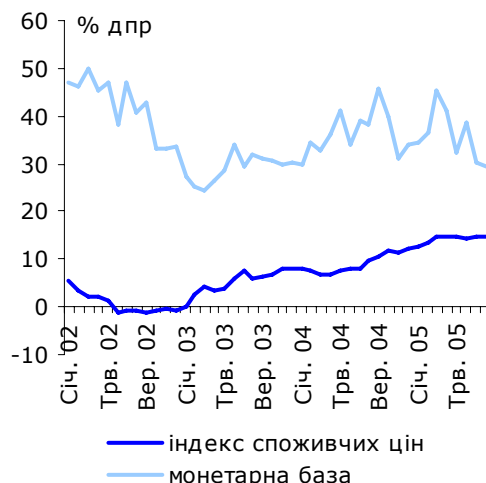
Рада НБУ затвердила "Основні засади грошово-кредитної політики на 2006 рік", відповідно до яких наступного року передбачено набагато нижчі темпи зростання грошових агрегатів порівняно з 2005 роком. Очікується, що грошова маса зросте на 27-32% дпр у 2006 році, порівняно з 40-45% дпр у 2005 році. Крім того, Голова НБУ Володимир Стельмах заявив, що дві третини емісії грошових коштів буде здійснено в формі рефінансування банків з метою наступного надання ними середньострокових кредитів для фінансування інвестиційних проектів у реальному секторі. Подібне рішення з'являється час від часу. Воно відкриває можливості для корупції і є небезпечним для економіки, оскільки сприяє підвищенню процентних ставок на довгострокові кредити у гривні та скороченню інвестицій.

У серпні індекс споживчих цін (ІСЦ) зріс на 14,9% дпр, хоча порівняно з попереднім місяцем зростання ІСЦ дорівнювало 0%. Зростання індексу було спричинено зростанням цін на паливо та послуги, зокрема підвищенням тарифів на споживання електроенергії, газу, води та тарифів на користування громадським транспортом. У той же час, індекс продовольчих цін дещо зменшився через падіння цін на цукор після їх значного кількомісячного зростання. Нижчі ціни на цукор спричинено пропозицією цукру, виробленого з нового урожаю.

Фінансові ринки: Проведено лібералізацію валютних операцій

Валютний ринок. У вересні НБУ відмінив кілька обмежень на проведення валютних операцій. Зокрема, він дозволив арбітражні операції, тобто продаж та купівлю однієї й тієї ж валюти протягом однієї торгівельної сесії, а також форвардні операції з більшістю твердих валют. Форвардні контракти дозволено укладати строком до одного року та в межах лімітів відкритої валютної позиції банків. У той же час, НБУ запровадив більш жорсткий ліміт загальної відкритої валютної позиції на рівні 30% (раніше 35%). Незважаючи на лібералізацію, привабливість дозволених валютних операцій може зменшитись через 1,5% збір до Пенсійного фонду, який сплачується з безготівкових операцій обміну валюти.

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

Джерело: Держ комстат, НБУ

Економічні Тенденції		ІІкв 04	ІІІкв 04	ІVкв 04	Ікв 05	ІІкв 05	Бер.	Квт.	Трв.	Чрв.	Лип.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	13,7	14,0	8,5	5,0	...	5,2	3,9	3,6	1,1	2,4
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	13,2	13,5	12,1	5,0	...	5,4*	5,0*	4,7*	4,0*	3,7*
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	15,9	14,4	12,5	7,1	5,0	7,1	6,7	6,2	5,0	3,9
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-1,5	24,8	19,4	4,5	7,0	4,5	5,2	5,4	7,0	7,2
ІСЦ	% дпр	8,0	10,7	12,3	14,7	14,4	14,7	14,7	14,6	14,4	14,8
ІВЦ	% дпр	22,4	23,3	24,1	22,0	17,7	22,0	21,1	20,5	17,7	15,7
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	42,7	39,8	37,2	16,5	...	16,8"	12,4"	10,6"	9,2"	...
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	29,6	26,6	26,0	17,0	...	18,5"	22,9"	24,9"	26,0"	...
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	2,23	2,91	3,74	1,05	...	0,86"	0,79"	0,79"	0,38"	...
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	4,01	5,78	6,80	1,7	...	x	x	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	15,5	13,1	10,4	10,8	...	x	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	9,63	12,11	9,52	11,95	13,07	11,95	13,00	13,19	13,07	13,63
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	34,2	45,7	34,1	45,5	38,7	45,5	41,3	32,4	38,7	30,2
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	16,6	17,0	17,9'	17,0	15,4	17,0	16,4	15,9	15,4	15,2
Обмінний курс, середній	дол. США	5,33	5,31	5,31	5,3	5,10	5,29	5,19	5,05	5,05	5,05
Обмінний курс, середній	євро	6,42	6,49	6,88	6,95	6,43	6,98	6,71	6,43	6,15	6,09

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

' Станом на 24 грудня 2004 року

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат), кварталні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні кварталні перегляди ВВП

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

*** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Номинальний ВВП	млрд. грн.	93,4	102,6	130,4	170,1	204,2	225,8	264,2	345,9 ^e
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	50,2	41,9	31,6	31,2	37,8	42,6	49,5	65,1 ^e
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-3,0	-1,9	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,4	12,1 ^e
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-0,3	-1,0	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-1,9	-9,6	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,1
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1	7,8	20,4
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	5,0	35,4	15,7	20,8	0,9	5,7	11,2	24,1
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7	24,0	37,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9	28,7	26,0
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,3	-1,3	0,9 ^o	1,2 ^{oo}	1,4	3,1	2,9	6,8
Поточний рахунок	% ВВП	-2,7	-3,1	2,9 ^o	3,8 ^{oo}	3,74	7,7	5,9	10,4
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42	6,94	9,52
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,4
Загальний державний борг	% ВВП	30,3	49,4	61,4	45,2	36,3	34,3	29,45	24,7
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	19,4	38,4	49,9	33,0	26,0	24,6	17,3	18,6
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1
Обмінний курс, середній	дол. США	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,90	3,43	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31
Обмінний курс, середній	євро	2,11	2,77	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02	6,62
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,11	4,02	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

* Показник розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

^o Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована

^{oo} Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

^e Попередня оцінка Держкомстату